

دوشنبه ۱۶ تیر ۱۴۰۴ ● شماره ۸۷۸۰

irannewsppaper ● irannewsppaper

در مقابل، الهام علی اف نیز با محکوم کردن حملات رژیم صهیونیستی و حمایت از حق دفاع مشروع ایران، تأکید کرد که ملت ایران از این بحران سربلند بیرون آمد. وی همچنین با تمجید از مواضع رهبر انقلاب و رئیس جمهوری ایران در مدیریت بحران اخیر، بر پابندی جمهوری آذربایجان به صلح و ثبات در منطقه تأکید کرد.

سفری سازنده بر خلاف گمانه زنی ها

رئیس جمهوری کشورمان در جمع بندی این دیدارها، در بازگشت از خانکندی، بر اهمیت تقویت تعاملات در سطوح مختلف اجرایی تأکید کرد و گفت که حوزه های علمی، حمل ونقل، فرهنگی و کارشناسی باید بیش از پیش فعال شوند. او دیدارهای خود با رؤسای جمهوری ترکیه، تاجیکستان و نخست‌وزیر پاکستان را «سازنده، دقیق و آینده‌نگر» توصیف کرد و تأکید داشت که همراهی دیگر کشورها با مواضع ایران در نشست اکو، ازجمله محکومیت قاطع تجاوز اسرائیل، نشان دهنده موقعیت منطقه‌ای ایران و ظرفیت آن برای دیپلماسی چندجانبه است. پزشکian در نهایت سفر خود را با حضور برخی فضا‌سازهای ها و گمانه‌زنی های رسانه‌ای «موفق، ایمن و مؤثر» ارزیابی کرد و از همه نهاده‌ها و همراهان این سفر قدردانی کرد. گفته او، ایران پس از عبور از یک بحران امنیتی، مصمم است روابط خود با کشورهای اسلامی و همسایه را با قدرتی تازه و بر پایه گفت‌وگو همکاری اقتصادی و انسجام منطقه‌ای بازسازی کند.

پزشکian در دیدار با امامعلی رحمان، رئیس‌جمهوری تاجیکستان، بار دیگر بر دفاع مشروع ایران در برابر تجاوز اسرائیل تأکید کرد و سازمان منطقه‌ای بود و از سوی دیگر نشان می داد برای رفع اختلافات است، البته مشروط به آن که طرف مقابل نیز به آن پایبند باشد.» او با قدردانی از مواضع تاجیکستان، گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های اقتصادی، علمی و حمل‌ونقل را ضروری دانست. رحمان نیز با محکوم کردن تجاوزات اخیر، خواستار بازگشت همه طرف‌ها به میز مذاکره و تعهد به دیپلماسی شد. نخست‌وزیر پاکستان، شهباز شریف، دیگر رهبر منطقه‌ای بود که با رئیس‌جمهوری ایران دیدار کرد. پزشکian با قدردانی از مواضع صریح پاکستان در محکومیت تجاوز صهیونیستی، بر اهمیت وحدت کشورهای اسلامی در برابر تهدیدات تأکید کرد و گفت: «سیاست اصولی ما، تعامل با همسایگان و حل اختلافات از راه مذاکره است.» نخست‌وزیر پاکستان نیز با حمایت از حق ایران در دفاع مشروع، خواستار تقویت روابط اقتصادی و تجاری دوجانبه شد و تأکید کرد که همکاری‌های مشترک می‌تواند به ثبات منطقه کمک کند. پزشکian در دیدار «الهام علی‌اف» رئیس‌جمهوری آذربایجان نیز بر اهمیت گسترش تعاملات تهران-باکو در تقویت منافع دوجانبه و ارتقای قدرت منطقه‌ای تأکید کرد. وی همچنین به نقش مخرب رژیم صهیونیستی در میانه مذاکرات ایران و آمریکا اشاره کرد و گفت که حمایت یکپارچه مردم ایران و پاسخ قاطع نیروهای مسلح، نقشه‌های این رژیم را خنثی کرد. به گفته وی، امروز قدرت بازدارندگی ایران در بالاترین سطح قرار دارد.

اسلامی ایران را برای میزبانی هجدهمین نشست سران اکو اعلام کرد: سخنی که از یک‌سو حامل پیامی برای استمرار نقش آفرینی تهران در این مناسبت است و از سوی دیگر نشان می‌داد که ایران پس از جنگی تحمیلی، به‌دنبال بازسازی وجهه و اقتدار منطقه‌ای خود نه‌فقط در میدان نبرده، که بر بستر همکاری‌های اقتصادی، فناوریانه و دیپلماتیک نیز هست.

دیدارهای دوجانبه در حاشیه اکو

پزشکian در حاشیه نشست اکو با شماری از همتایان خود دیدار کرد. او در دیدار با رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه با اشاره به جنایات رژیم صهیونیستی در غزه و حملات اخیر آن به ایران، تنها راه توقف این روند را «انسجام امت اسلامی» دانست و تأکید کرد که اگر کشورهای مسلمان متحد باشند، دیگر کسی جرأت اهانت یا تجاوز به آنها را نخواهد داشت. او با تقدیر از مواضع ترکیه در قبال ایران و فلسطین، گفت که امنیت پایدار تنها از مسیر همکاری میان همسایگان می‌گذرد. رئیس‌جمهوری ایران همچنین از رفتار بی‌محایای اسرائیل با پشتیبانی آمریکا و اروپا انتقاد و از نقش آفرینی دیپلماتیک ترکیه در محکومیت بحران‌های فرامرز ای است. او گفت که سازمان اکو را به یکی از پیشران‌های رشد اقتصادی تبدیل کرد. رئیس‌جمهوری ایران از مفهوم «تاب‌آوری منطقه‌ای» به عنوان پنجمین ستون چشم‌انداز اکو یاد کرد. تجربه کرونا، بحران‌های انرژی، ناامنی غذایی، تغییرات اقلیمی و تهدیدات انسانی از نظر او رزگ هشدار برای لزوم همکاری در برابر بحران‌های فرامرز ای است. او گفت که سازمان اکو باید در چهارچوب چشم‌انداز آینده، ساختارهایی برای مواجهه جمعی با بحران‌ها طراحی و اجرا کند: ساختارهایی که در دل خود هم امنیت غذایی را پوشش دهند، هم انرژی و هم مدیریت بلایای طبیعی.

«ایران» منتقدان سفر رئیس‌جمهوری به «خانکندی» را

به انصاف دعوت می‌کند

رعایت آداب شرقی بی پروتکلی است!؟

پزشکian ۵ پیشنهاد تهران برای کارآمد سازی اکو تا چشم انداز ۲۰۳۵ را ارائه کرد

سازمانی که البته خود نیز در تیررس نقدهای رئیس‌جمهوری کشورمان قرار گرفت، آنجا که پزشکian با اشاره‌ای صریح به ناکارآمدی شاخص تجارت درون منطقه‌ای و عدم تحقق اهداف موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (ECOTA) به بازنگری جدی در ساختارها و عملکردهای آن فراخوان داد و در عین حال پیشنهادها سازنده‌ای را روی میز سران این سازمان منطقه‌ای گذاشت.

پیشنهاد پنج محوری پزشکian به اکو

پزشکian در نطق خود در جریان این نشست، تجاوز اسرائیل به خاک ایران را نمونه‌ای آشکار از نقض منشور ملل متحد توصیف کرد و با اشاره به ماده ۵۱ تأکید کرد که پاسخ نظامی ایران در چهارچوب دفاع مشروع و در راستای بازدارندگی طراحی شده است. او با تشکر از موضع‌گیری برخی کشورهای منطقه و اعضای اکو در محکومیت این تجاوز، خواستار آن شد که پیام این محکومیت‌ها به شکلی یکپارچه از بستر اکو به جامعه جهانی منتقل شود. رئیس‌جمهوری با نگاهی به آینده، پنج محور اصلی را برای تقویت نقش اکو در دهه پیش رو مطرح کرد: پیشنهادی که به گفته او باید مبنای تدوین «چشم‌انداز ۲۰۳۵ اکو» قرار گیرد. اولین محور، بازتعریف سیاست‌های تجاری بود. رئیس‌جمهوری ایران با انتقاد از ناگامی مزمن شاخص تجارت درون منطقه‌ای که تنها ۸ درصد از ظرفیت‌ها را پوشش می‌دهد، تأکید کرد که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی اکو (ECOTA) برای پاسخ به نیازهای اقتصادی منطقه کفایت نمی‌کند و باید گام‌های عملی برای اراداندازی منطقه تجارت آزاد اکو تا سال ۲۰۳۵ برداشته شود. از نگاه او، این منطقه می‌تواند موتور محرک همکاری اقتصادی و رفاه مشترک باشد، مشروط به آن‌که کشورهای عضو به‌طور جدی ملزومات آن را فراهم کنند. پزشکian در دومین پیشنهاد به موقعیت راهبردی منطقه و نقش حیاتی ترانزیت و حمل‌ونقل اشاره کرد. او خواستار تقویت همکاری‌ها در دو سطح درون منطقه‌ای و میان منطقه‌ای شد و بر ضرورت

سیاست خارجی

مسعود پزشکian، رئیس‌جمهوری کشورمان جمعه گذشته عازم شهر «خانکندی» در جمهوری آذربایجان شد تا در هفدهمین نشست سران سازمان همکاری اقتصادی (اکو) شرکت کند؛ سفری که اولین دیپلماتیک و بین‌المللی پزشکian پس از جنگ ۱۲ روزه به‌شمار می‌رفت که در آن رئیس‌جمهوری کوشید با تشریح روایت رسمی کشور از درگیری اخیر تصویری تازه از آینده همکاری منطقه‌ای و چشم‌انداز توسعه در قالب اکو ترسیم کند. حضور پزشکian در این نشست، تنها چند روز پس از پاسخ نظامی ایران به حملات اسرائیل و در حالی که نظم امنیتی منطقه در وضعیتی شکننده قرار داشت، حامل پیامی چند وجهی برای شرکای منطقه‌ای و نیز جامعه جهانی بود: اینکه جمهوری اسلامی ایران با ایستادگی مقتدرانه در برابر تهدیدات، در پی آن است تا از مسیر دیپلماسی چندجانبه، صدای خود را در مجامع منطقه‌ای ملّین‌انداز و به طرف‌های همسایه این پیام را منتقل کند که دفاع از تمامیت ارضی نه به معنای عقب‌نشینی از تعامل منطقه‌ای، بلکه به منزله تمجیب هوشمندانه آن است. پزشکian، چه در نطق رسمی خود در نشست سران و چه در دیدارهای دوجانبه‌اش با رهبران ترکیه، تاجیکستان و پاکستان با اشاره به ماده ۵۱ منشور ملل متحد، عملیات نظامی ایران را جنگی در چهارچوب دفاع مشروع و واکنشی بازدارنده در برابر تجاوز اعلام کرد؛ روایتی حقوقی و سیاسی که به روشنی نشان می‌داد تهران مصمم است صدای خود را نه تنها از مسیر میدان که از تریبون‌های منطقه‌ای و ساختارهای همکاری چند جانبه نیز به گوش جهانیان برساند. این گونه، اکو، سازمانی که در دهه ۱۹۶۰ میلادی با هدف همکاری اقتصادی میان ایران، پاکستان و ترکیه بنا شد، بار دیگر به بستری برای بیان مواضع سیاسی ایران بدل شد؛

پزشکian در قاب صمیمیت دیپلماتیک

وقتی تصمیم به سفر رئیس‌جمهوری برای حضور در نشست اکو در کشور جمهوری آذربایجان گرفته شد، آسمان ایران هنوز به‌طور کامل امن اعلام نشده بود. فضا پس از جنگ ۱۲ روزه با رژیم صهیونیستی همچنان ملتهب و ناپایدار بود. در چنین شرایطی، بسیاری از جمله بنده و شماری از دوستان در دفتر ریاست جمهوری و سایر نهادهای مشورتی توصیه می‌کردند که سفر رئیس‌جمهوری به جمهوری آذربایجان به تعویق بیفتد اما تصمیم نهایی چیز دیگری بود. رئیس‌جمهوری با قاطعیت اعلام کرد که حضور در جمع سران کشورهای منطقه نه تنها مهم، بلکه ضروری است. «این یک فرصت است، نه فقط برای بیان مواضع ایران بلکه برای تقویت پیوندها در شرایطی که منطقه نیاز به گفت‌وگو دارد، نه قهر.» همین شد که پرواز انجام شد؛ از اولین پروازهای رسمی در تاریخ ایران و دوم به تعبیری دیگر، پروازی میان آوار درد و خاکستر، به سمت گفت‌وگو، تعامل و دیپلماسی.

در خانکندی از همان ابتدا نشانه‌ها حکایت از سفر متفاوتی داشت. میزبان با آغوش باز از رئیس‌جمهوری ایران استقبال کرد. دیدارهای رسمی یکی پس از دیگری برگزار شد؛ با رئیس‌جمهوری آذربایجان، رئیس‌جمهوری ترکیه، نخست‌وزیر پاکستان و رئیس‌جمهوری تاجیکستان. نه تنها محتوای این دیدارها پر بار و دلگرم‌کننده بود، بلکه در همه آنها محکومیت رژیم صهیونیستی به صورت قاطع مطرح شد. همدردی با ملت ایران، حمایت از ثبات منطقه و حتی پیشنهادهایی برای تقویت روابط دوجانبه، نشانه‌هایی روشن بود از آنچه به‌درستی می‌توان «بازگشت ایران به میدان منطقه‌ای» تعبیر کرد.

اما این همه ماجرا نبود. در فضای رسانه‌ای کشور، حواشی‌ای دست به دست شد. ویدیویی از نشستی غیررسمی منتشر شد؛ جلسه‌ای دوستانه و بی‌تشریفات که صرفاً برای صرف چای و کپ و گفت پیش از نشست اصلی برگزار شده بود. در این صحنه، رئیس‌جمهوری ایران با تواضعی آشکار از جای خود بلند می‌شود تا به رئیس‌جمهوری آذربایجان خوش‌آمد بگوید. همین صحنه، برای برخی پنهانه‌ای برای فضا‌سازی، برداشت‌های نادرست و تحلیل‌هایی خارج از بستر واقعی شد.

اما آنچه در این صحنه دیده نشد، اصل ماجرا بود؛ رئیس‌جمهوری از نظر شخصیتی همواره به ادب، متانت و سادگی شهرت است. کسی که در سفرهای داخلی ترجیح می‌دهد میان او و مردم فاصله‌ای نباشد، حتی اگر توصیه‌های حفاظتی خلاف آن باشد. کسی که در سفرهای خارجی اما با حساسیتی ویژه به توصیه‌های تشریفاتی و کارشناسی احترام می‌گذارد و در عین حال، هرگز تواضع ذاتی اش را پشت دیوارهای رسمی پنهان نمی‌کند. اتفاقاً همین خصیصه بود که در دیدارهای حاشیه‌ای دیگر در همین نشست نمود داشت. در بسیاری از دیدارهای دوجانبه رئیس‌جمهوری در حاشیه این نشست صحنه‌هایی را شاهد بودیم که فراتر از عرف تشریفات معمول بود؛ مثلاً بغل کردن و ربوبی‌سوی برخی سران با رئیس‌جمهوری ایران که نشان از صمیمیت فرهنگی میان ملت‌های مسلمان منطقه دارد. کشورهای همسایه، با اشتراکات فرهنگی و دینی خود، گاه رفتارهایی را فراتر از قید و بندهای دیپلماتیک رائج به نمایش می‌گذازند و این موضوع، بخشی از واقعیت سیاست منطقه‌ای ماست. آیا اگر آقای اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه در دیدار با رئیس‌جمهوری ایران، به نشانه رعایت آداب شرقی، دست بر سینه می‌گذازد، باید او را هم متهم به بی‌پروتکلی کرد؟ یا اینکه باید درک کرد که در سیاست منطقه‌ای، گاهی یک احترام، ارزشش بیشتر از ده بیانیه رسمی است.

نکته اینجاست برخی منتقدانی که اکنون سفر را نشانه می‌گیرند، شاید از ابتدا با اصل آن مشکل داشته‌اند. شاید حتی آرزو می‌کردند این سفر انجام نشود. اما حالا که سفر انجام شده، موفق بوده است و پیام واضحی از اقتدار دیپلماسی ایران به جهان مخابره کرده، حاشیه‌سازی را چاره کار می‌دانند. ولی آنچه بر جای مانده، نه حاشیه‌ها که اصل سفر است؛ تصمیم در زمان درست، حضور در سطح عالی، استقبال گرم، سخترانی مقتدر و گفت‌وگوهایی که آینده ساز بود. همه اینها کار هم یک واقعیت را بازگو می‌کنند و آن اینکه ایران در میدان دیپلماسی منطقه‌ای با اراده، اعتماد به نفس و عزت بازگشته است. و شاید بهترین پاسخ به حواشی، همان باشد که در ضرب‌المثل معروف آمده: «الا یا ایها الطلاب، ناشی علیمک بالمتون لا بالحوشی» بگذار آنها را خود روند و ما راه خود را در مسیر منافع ملی.

پیام حضور هدفمند رئیس‌جمهوری

در حالی که تنها چند روز از پایان جنگ ۱۲ روزه و حملات تجاوزکارانه رژیم صهیونیستی به خاک ایران گذشته بود، حضور رئیس‌جمهوری در دهمین اجلاس سران سازمان همکاری اقتصادی (اکو) در جمهوری آذربایجان، حامل پیامی چندوجهی و مهم از سوی جمهوری اسلامی ایران به منطقه و جهان بود. این سفر که در یکی از حساس‌ترین مقاطع امنیتی و سیاسی کشور صورت گرفت، نه صرفاً یک رویداد دیپلماتیک، بلکه نشانه‌ای روشن از عادی‌سازی روند حکمرانی، بازگشت به صحنه سیاست منطقه‌ای و تأکید بر رویکرد گفت‌وگو و همکاری پس از دوره‌ای از تنش‌های نظامی و راهبردی تلقی شد.

حضور شخص رئیس‌جمهوری آن هم در شرایطی که کشور هنوز در وضعیت پسا‌جنگ قرار داشت، خود به تنهایی حاصل این پیام بود که دیپلماسی در منظومه فکری جمهوری اسلامی ایران نه تنها تعطیل‌پذیر نیست، بلکه در سخت‌ترین شرایط، فعال‌تر و هدفمندتر از همیشه پی گرفته می‌شود. این انتخاب، فراتر از یک سفر رسمی، حضور دیواره‌ای برای جمهوری اسلامی در عرصه تعاملات منطقه‌ای و نمایش نوعی ثبات، اقتدار و اعتماد به نفس راهبردی در مقابل چالش‌هایی بود که دشمنان در پی تحمیل آن بودند.

در فضای اجلاس اکو، صمیمیت حاکم بر دیدارهای دوجانبه رئیس‌جمهوری با سران کشورهای منطقه‌ای از جمله نخست‌وزیر پاکستان، رئیس‌جمهوری ترکیه و میزبان اجلاس، رئیس‌جمهوری آذربایجان، نه تنها نشان می‌نمایند گرم دیپلماتیک داشت، بلکه به تعبیری، مهر تأییدی بر مقاومت و ایستادگی ملت ایران پس از موج اخیر حملات نیز بود. گفت‌وگوهایی که پیرامون گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های اقتصادی، انرژی، حمل‌ونقل و گردشگری انجام شد، نشان می‌دهد که تهران نه تنها در پی تقویت فضای امنیتی خود، بلکه به دنبال بازتعریف نقش منطقه‌ای‌اش با محوریت سیاست همسایگی و همکاری‌های چندجانبه است.

رئیس‌جمهوری ایران در حاشیه این نشست، همچنین بر ظرفیت‌های مغفول‌مانده‌ای همچون گردشگری منطقه‌ای به‌عنوان افق جدید همکاری در قالب اکو تأکید کرد؛ موضوعی که می‌تواند به نوعی بازتعریف پیوندهای نرم میان ملت‌های منطقه و کاهش تنش‌های تاریخی و ژئوپلیتیکی باشد.

سفر رئیس‌جمهوری به خانکندی در حالی صورت گرفت که برخی در داخل نسبت به زمان‌بندی یا ضرورت آن نقدهایی داشتند. اما اکنون با زتاب‌های مثبت این حضور و حمایت‌هایی که از مواضع ایران صورت گرفت، حاکی از آن است که این اقدام، نه فقط از حیث سیاسی و امنیتی، بلکه از منظر بازسازی دیپلماسی منطقه‌ای جمهوری اسلامی نیز مؤثر و به‌موقع بوده است. به تعبیر دقیق‌تر، ایران با این سفر بار دیگر نشان داد که در مواجهه با بحران، به جای انفعال یا انزوا راهبرد خود را بر پایه گفت‌وگو، حضور فعال و بهره‌گیری از فرصت‌های دیپلماتیک بنا می‌نهد؛ رویکردی که می‌تواند نقشه آینده مناسبات منطقه‌ای را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

الزامات حضور در نشست اکو

ایران به عنوان یکی از سه کشور بنیانگذار سازمان همکاری اقتصادی (اکو)، از جایگاهی برخوردار است که به‌مراتب فراتر از سایر اعضا، بار مسئولیت‌ها، منافع و چالش‌های این سازمان را بر دوش دارد. این جایگاه تاریخی و نقش آفرینی راهبردی، از ایران نه تنها عضو مؤثر، بلکه عنصر هدایتگر در تحولات اکو ساخته است؛ نقشی که در بزنگاه‌های حساس منطقه‌ای، ضرورت و اهمیت آن بیش از پیش نمایان می‌شود. از همان آغاز تأسیس اکو، ایران به همراه ترکیه و هم‌افزایی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی میان کشورهای در حال توسعه منطقه بود. اما با گذشت زمان و تحول در شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی، وزن و کارکرد این سه کشور بنیان‌گذار نیز به‌تبع شرایط داخلی و رویکردهای ژئوپلیتیک‌شان دستخوش تغییر شد. پاکستان در سال‌های اخیر، علی‌رغم نقش آفرینی در حوزه‌های سیاسی و امنیتی، از نظر اقتصادی آورده محدودی برای سازمان داشته است. ترکیه نیز با چرخش‌های عمده به سمت نهادهای اروپایی و پیوندهای اقتصادی غرب‌محور، اغلب در مسیرهایی حرکت کرده که تا حدی سازمان را به حاشیه رانده است.

در چنین شرایطی، ایران نه‌تنها به‌عنوان مؤسس، بلکه به‌عنوان عامل ثبات‌دهنده و چمت‌دهنده اکو باید نقش فعالی در به‌روزرسانی اهداف سازمان، مدیریت چالش‌ها و بازسازی فضاهای همکاری ایفا کند. این الزام، نه صرفاً برآمده از جایگاه حقوقی کشور، بلکه ناشی از اقتضات منطقه‌ای است که در آن، تهران تنها بازیگری است که هم از عمق تمدنی و هم از ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی برخوردار است تا اکو را به جایگاه بااستثناش بازگرداند.

نشست اخیر سران اکو در خانکندی، آزمونی دیگر برای سنجش میزان پایبندی اعضا به این سازمان بود. در این نشست، حضور رهبران کشورهای مؤسس از جمله شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان و رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه، بر اهمیت سیاسی و نمادین این رویداد تأکید مضاعف نهاد.

در چنین بستری، غیبت ایران در سطح عالی – آن هم به‌عنوان یکی از مؤسسان – می‌توانست پیام‌های منفی در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی ارسال کند؛ پیامی که حاکی از کاهش علاقه‌مندی یا تعلل در ایفای نقش رهبری در سازمان تلقی می‌شد.

از همین رو، حضور مسعود پزشکian، رئیس‌جمهوری در اجلاس خانکندی اقدامی مدبرانه در جهت حفظ پرستیژ دیپلماتیک و تثبیت موقعیت ایران در ساختار قدرت منطقه‌ای بود. حضور پزشکian نه فقط مندلی ایران را در اجلاس حفظ کرد، بلکه نشانه‌ای از استمرار رویکرد راهبردی تهران در قبال اکو بود؛ رویکردی که حتی در اوج تنش‌ها با جمهوری آذربایجان، سیاست همسایگی را قربانی منازعات تاکتیکی نمی‌سازد.

تفسیر این سفر تنها در چهارچوب روابط دوجانبه ایران و آذربایجان، ساده‌سازی یک تصمیم راهبردی است. این سفر در واقع، تبلور نگاه عمیق‌تر ایران به دیپلماسی منطقه‌ای و نوعی اعلام پایبندی به اصل گفت‌وگو، تعامل و همگرایی است. ایران به‌روشنی اعلام کرده که همسایه، همسایه است؛ حتی اگر در برخی حوزه‌ها اختلافاتی وجود داشته باشد. اساس سیاست همسایگی ایران، نه بر حذف و انکار، بلکه بر گفت‌وگو و تعدیل تنش‌ها استوار است.

در این زمینه، نمونه بازار را می‌توان در روابط پرتنش هند و پاکستان مشاهده کرد؛ دو کشوری که با وجود نزاع‌های ریشه‌دار، کانال‌های دیپلماتیک خود را باز نگه داشته‌اند. این الگو، در دیپلماسی ایران نیز جایگاه کلیدی دارد مبنی بر اینکه اختلاف، مانع تعامل نیست و حضور در فضای گفت‌وگویی منطقه‌ای، نه تنها عامل مشروعیت‌بخش، بلکه ضامن امنیت پایدار است.

ماشاءالله شاکری
سفیر اسبق ایران در پاکستان

سیدرسول موسوی
سفیر اسبق ایران در تاجیکستان

پرهیز از تفسیرهای پسینی یک رویداد دیپلماتیک

در فرآیند سیاست‌گذاری خارجی، تصمیم‌هایی اتخاذ می‌شود که نه تنها تأثیرات منطقه‌ای و بین‌المللی دارند، بلکه پیامدهای داخلی و بازتاب‌های فرماندهی‌های نیز با خود به همراه می‌آورند. در چنین بستری، انتخاب‌های دیپلماتیک باید بر پایه تحلیل دقیق، هماهنگی با منافع کلان کشور و با مشارکت بدنه کارشناسی صورت گیرد؛ چراکه تصمیم‌های شتاب‌زده یا غیرهم‌راستا با الزامات راهبردی می‌توانند نه تنها فرصت‌سوز باشند، بلکه در برخی موارد به بهای از دست رفتن سرمایه دیپلماتیک و حتی امنیت ملی تمام شوند. سفر اخیر رئیس‌جمهوری به خانکندی برای شرکت در نشست سران سازمان همکاری اقتصادی (اکو) از جمله تصمیماتی بود که دیدگاه‌های متفاوتی را در میان کارشناسان و تحلیل‌گران برانگیخت. برخی با تأکید بر فضای کنونی منطقه چنین حضوری را بر فضای عملی ضروری نمی‌دانستند. در مقابل، بسیاری دیگر از ضرورت حفظ تعاملات منطقه‌ای حتی در اوج بحران‌ها دفاع کردند. آنچه اما اهمیت دارد، نه یک‌دست‌سازی دیدگاه‌ها پس از وقوع رویداد، بلکه پایبندی به اصول امنیت‌داری کارشناسی و پرهیز از تفسیرهای پسینی است که گاه بر اساس مصالح سیاسی و نه منطق تحلیلی بیان می‌شود.

نگاه کارشناسی مسئولانه در وهله اول باید بر بیان به‌موقع و صریح دیدگاه‌ها استوار باشد. دلسوز واقعی برای منافع ملی کسی است که پیش از وقوع رخداد، ارزیابی خود را با دقت و تعهد ارائه کند و اگر در نهایت مسیر تصمیم‌گیری برخلاف آن پیش رفت، همچنان در تحلیل پیامدها، واقع‌بین باقی بماند و با پرهیز از تخریب، نکات مثبت حاصله را نیز برای حفظ منافع کشور برجسته سازد. در شرایطی که کشور با بحران‌های منطقه‌ای و تهدیدات امنیتی مستقیم مواجه است، تمرکز بر مسائل انحرافی یا حاشیه‌سازی‌های رسانه‌ای، بزرگ‌ترین آسیب را به فهم مشترک از منافع ملی وارد می‌سازد. امنیت ملی، نیازمند وحدت نخبگانی، گفت‌وگو و استمرار میان تصمیم‌سازان و تحلیل‌گران و تقویت فرهنگ پاسخگویی در ساختار سیاست‌گذاری است. اگر این مؤلفه‌ها در عمل ناهماهنگ شوند، تصمیم‌ها نه از دل منطق ملی، بلکه بر موج سواری‌های موقت، فشارهای رسانه‌ای و ملاحظات ناپایدار شکل خواهد گرفت.